

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ I
OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY
DOMOWEJ W
POWIECIE OTWOCKIM
NA LATA 2023-2025

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Założenia Programu, obszary, kierunki i działania	5
3. Cele Programu	6
4. Adresaci Programu	8
5. Realizatorzy i współrealizatorzy Programu	8
6. Akty Prawne	8
7. Przewidywane efekty realizacji Programu	9
8. Monitoring i ewaluacja Programu	9
9. Centrum Interwencji Kryzysowej	10
10. Zespół Poradnictwa Rodzinnego.....	10
11. Źródła finansowania Programu	11

1. Wstęp.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Państwa, a jej dobro musi zostać uwzględnione w polityce społecznej Państwa, zwłaszcza przez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w tym społecznej. Jednym z najważniejszych zadań Państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami, w tym przed przemocą ze strony najbliższych. Osoby i rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co stanowi podstawę do udzielenia im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Przemoc domowa określana jest jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osób (małżonek, wstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym także seksualną), powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Zjawisko przemocy domowej, ze względu na sposób demonstracji zachowań sprawców przemocy oraz obszar funkcjonowania w obrębie w którym dokonuje się przemoc, może przybierać różne formy:

- przemoc fizyczna, która polega na używaniu siły fizycznej w celu wymuszenia określonego postępowania lub ukarania za złamanie reguł ustalonych przez sprawcę, wywołania lęku oraz odprowadzenia własnych emocji (gniew, frustracja, niezadowolenie);
- przemoc psychiczna, która polega na celowych działaniach sprawcy, mających na celu zmianę przekonań, nastawienia lub światopoglądu, a także zmianę potrzeb, ocen, uczuć i postaw ofiary, poprzez manipulację i pełną kontrolę oraz uzyskanie psychologicznej dominacji na ofiarą;
- przemoc seksualna, która polega na wymuszeniu niechcianych i nieakceptowanych przez ofiarę zachowań, w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- przemoc finansowa, która polega na spowodowaniu finansowej zależności ofiary od sprawcy.

Przemoc domowa jest jednym z podstawowych zagrożeń dla osób wchodzących w skład podstawowej komórki społecznej. Zdecydowaną większość ofiar przemocy domowej stanowią kobiety, a w dalszej kolejności dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne. Jest to związane

z obowiązującymi normami społecznymi i kulturowymi, gdzie przez bardzo długi czas istniało niepisane przyzwolenie stosowania przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci. W przypadku dzieci normą było stosowanie przemocy fizycznej (pod postacią kar cielesnych) jako metody wychowawczej. Częstym zjawiskiem pozostaje dziedziczenie wzorca przemocy w rodzinie, czyli powielanie zachowań agresywnych przez ofiary przemocy, poprzez przyswajanie wzorców zachowań osób dorosłych, których były świadkami lub ofiarami. Duży wpływ na występowanie przypadków stosowania przemocy w rodzinie mają współistniejące uzależnienia, w tym od środków psychoaktywnych i alkoholu. Osoby nadużywające w/w środków często nie są w stanie kontrolować swojego zachowania ze względu na bycie pod wpływem substancji wywierających wpływ na świadomość. W związku z powyższym częstym zjawiskiem jest reagowanie przez sprawców złością, gniewem i agresją.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) poddała usystematyzowaniu działania podejmowane przez różne instytucje, działające w zakresie przeciwdziałania przemocy. Wskazała na konieczność pracy interdyscyplinarnej w celu ochrony osób dotkniętych przemocą domową.

Podstawowym narzędziem przewidzianym w ww. ustawie stało się utworzenie tzw. „Zespołów Interdyscyplinarnych”, które podejmują działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, regulowaną przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245), będącą narzędziem do pracy z rodzinami doświadczającymi przemocy ze strony bliskich osób. Praca interdyscyplinarna ma na celu stworzenie warunków do systemowego, spójnego modelu pracy z rodziną, zapewniającego kompleksowość podejmowanych działań oraz zwiększających ich efektywność i skuteczność w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową zapewnia lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, a przez to zwiększenie ich skuteczności. Pozwala także efektywnie wykorzystywać zasoby, instrumenty i uprawnienia służb i instytucji zajmujących się pomocą i spieraniem rodziny (strategia działań).

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nałożyła na organy administracji publicznej oraz samorządy powiatowe i gminne obowiązek opracowania i realizacji programów przeciwdziałających przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej, określających działania mające na celu ochronę osób dotkniętych przemocą domową. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Otwockim na lata 2023 – 2025, zwany dalej „Programem”, stanowi istotny element polityki społecznej i jest realizowany

na terenie Powiatu Otwockiego. Jego zadaniem jest zbudowanie spójnego i skutecznego systemu pomocy osobom doświadczającym przemocy, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców oraz podnoszenie jakości i skuteczności działań podejmowanych przez służby i instytucje w udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą domową na terenie Powiatu Otwockiego.

Program będzie spójny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjętym przez Radę Ministrów na 2023 r. Uchwałą Nr 248 z dnia 9 grudnia 2022 r. i dopasowany do potrzeb osób zamieszkujących na terenie Powiatu Otwockiego. Jego celem głównym jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska.

2. Założenia Programu, obszary, kierunki i działania.

Założenia Programu odpowiadają lokalnym potrzebom i pozostają w korelacji z dotychczasowymi działaniami.

Program jest oparty na następujących założeniach:

- wzajemnej współpracy i współdziałaniu organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych powołanych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej;
- zmiany pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy domowej, zgłaszania się po pomoc w przypadku doświadczania przemocy domowej;
- promowania wartości rodzinnych, w tym poszanowania prawa dzieci i młodzieży do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy;
- szczególnej ochronie praw dzieci, w tym do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania;
- edukacji mieszkańców Powiatu Otwockiego na temat zjawiska przemocy domowej;
- promowania działań służących przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- udzielania ochrony i pomocy dla osób dotkniętych przemocą oraz podejmowania interwencji wobec osób stosujących przemoc;
- wskazywaniu alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych;
- zapewnienia osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej.

W Programie zostały wytyczone następujące obszary, kierunki i działania:

1. promowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy domowej, podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających występowaniu zjawiska przemocy domowej;
2. promowanie metod wychowawczych bez stosowania przemocy wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę;
3. realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, socjalnej, prawnej i rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą domową, w tym na rzecz reintegracji rodzin;
4. prowadzenie poradnictwa poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu metod opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również kompetencji rodziców i opiekunów w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
5. upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy w szczególności: psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej;
6. współpraca między organami samorządu terytorialnego i i organizacjami pozarządowymi w celu zintensyfikowania działań edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
7. opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą domową, w szczególności w zakresie zagadnień psychologicznych i rozwiązań prawnych, dotyczących reakcji na przemoc domową;
8. opracowanie i realizacja programu korekcyjno - edukacyjnego i programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

3. Cele Programu.

W ramach realizacji Programu, Powiat Otwocki wyszczególnił następujące cele szczegółowe:

1. Podniesienie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy domowej poprzez następujące działania:
 - organizacja kampanii informacyjnej w internecie i prasie, promującej życie rodzinne bez przemocy oraz prawidłowe zachowania i postawy;
 - edukacja lokalnego społeczeństwa w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy domowej;
 - współpraca ze szkołami z terenu Powiatu Otwockiego, w celu organizacji zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Dzięki w/w działaniom oczekiwany jest wzrost prawidłowych postaw i zachowań oraz poziomu wiedzy społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej, podniesienie

świadomości i umiejętności rodziców na temat prawidłowych metod wychowawczych, rozwój prawidłowych zachowań, ograniczenie zjawiska przemocy u dzieci i młodzieży oraz rozpowszechnianie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny.

2. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych lub doznających przemocy domowej poprzez następujące działania:
 - poradnictwo psychologicznego dla ofiar przemocy;
 - poradnictwo prawne dla ofiar przemocy;
 - organizacja specjalistycznej terapii dla ofiar przemocy;
 - rozwój działalności zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych;
 - podnoszenie kompetencji zawodowych i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
 - rozwój poradnictwa dla małoletnich rodziców z rodzin zagrożonych przemocą;
 - prowadzenie terapii ukierunkowanych na osoby dotknięte przemocą domową i osoby stosujące przemoc domową.

Dzięki w/w działaniom Powiat Otwocki ma na celu zapewnienie swobodnego dostępu do informacji, nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego oraz terapii dla ofiar i sprawców przemocy.

3. Ograniczenie stosowania przemocy przez osoby stosujące przemoc domową poprzez realizację działań korekcyjno - edukacyjnych i psychologiczno – terapeutycznych wobec sprawców przemocy domowej, zgodnie ze standardami prowadzenia w/w programów określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. – poz. 1163 i w Rozporządzeniu z dnia 22 czerwca 2023 r. – poz. 1166:
 - opracowanie i prowadzenie programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową, mającego na celu zmianę przekonań odbiorców programu korekcyjno - edukacyjnego dotyczących stosowania przemocy domowej i powstrzymanie ich przed dalszym stosowaniem przemocy;
 - opracowanie i prowadzenie programu psychologiczno - terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową, mającego na celu wzbudzenie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania oraz zdobycie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych;
 - prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla sprawców przemocy;
 - prowadzenie specjalistycznej i długoterminowej terapii dla sprawców przemocy.

W/w działania mają za zadanie zmniejszenie skali zachowań opartych na sile i przemocy, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia osób stosujących przemoc domową.

4. Adresaci Programu.

Program jest skierowany do mieszkańców Powiatu Otwockiego, w tym:

- osób zagrożonych przemocą domową;
- osób dotkniętych przemocą domową;
- osób stosujących przemoc domową;
- świadków przemocy domowej;
- służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

5. Realizatorzy i współrealizatorzy Programu.

Program będzie realizowany długofalowo przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, Policją, oświatą, opieką zdrowotną, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

6. Akty prawne:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2023 r. poz. 165);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, z późn.zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. 2023 r. poz. 171);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. 2022 r. poz. 2230);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2023 r. poz. 571);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2023 r. poz. 172).

7. Przewidywane efekty realizacji Programu:

- wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- podniesienie świadomości społecznej mieszkańców powiatu w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków przemocy;
- zmniejszenie liczby osób dotkniętych przemocą domową;
- zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy;
- podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób i rodzin zagrożonych bądź dotkniętych przemocą przez instytucje realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domowa, w tym: rozwój programów korekcyjno – edukacyjnych, psychologiczno – terapeutycznych;
- podniesienie kwalifikacji i wzrost liczby osób i placówek profesjonalnie zajmujących się pomocą na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych przemocą domową.

8. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitoring Programu będzie prowadzony na bieżąco. Zakłada się możliwość korekty Programu w przypadku niewystarczającej skuteczności zrealizowania założonych efektów. Ewaluacja Programu będzie prowadzona przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku przy wykorzystaniu informacji od pozostałych realizatorów Programu. Informacje o realizacji Programu będą przekazywane Radzie Powiatu Otwockiego w ramach corocznych sprawozdań z zakresu działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku.

9. Centrum Interwencji Kryzysowej w Otwocku.

Na terenie Powiatu Otwockiego funkcjonuje powiatowy ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie - Centrum Interwencji Kryzysowej w Otwocku, przy ul. Tadeusza 22.

CIK jest placówką przeznaczoną dla kobiet i dzieci, które zostały ofiarami przemocy domowej lub znajdujących się w innych sytuacjach kryzysowych. Placówka jest prowadzona przez Caritas Diecezji Warszawsko – Praskiej, która świadczy usługi w następującym zakresie:

- pomocy psychologicznej i socjalnej, przeznaczonej dla osób i rodzin znajdujących się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychologicznym (matki z dziećmi, kobiety w ciąży);
- poradnictwa prawnego i rodzinnego;
- terapii indywidualnej i grupowej dla ofiar przemocy;
- terapii indywidualnej dla osób współuzależnionych;
- terapii małżeńskiej;
- zapewnienia schronienia i wyżywienia na okres od trzech do sześciu miesięcy.

Centrum Interwencji Kryzysowej jest placówką całodobową, dysponuje 19 miejscami dla matek z dziećmi oraz kobiet w ciąży, potrzebujących pomocy i wsparcia w sytuacji kryzysowej.

10. Zespół Poradnictwa Rodzinnego.

W strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku działa Zespół Poradnictwa Rodzinnego, który realizuje na terenie Powiatu Otwockiego zadania w zakresie poradnictwa specjalistycznego, psychoedukacji oraz wczesnej profilaktyki. W ramach działalności Zespołu Poradnictwa Rodzinnego prowadzone są konsultacje psychologiczne w zakresie:

- wspierania relacji wewnątrzrodzinnych, ukierunkowane na fizyczny, emocjonalny i intelektualny rozwój rodziny;
- diagnozowania problemów wychowawczych i udzielania pomocy w kształtowaniu i rozwijaniu umiejętności wychowawczych i rodzicielskich;
- określania sfer konfliktów i pomocy w poprawie jakości relacji między członkami rodziny;
- pomocy osobom z problemami emocjonalnymi, osobowościowymi oraz osobom chorym psychicznie;

- pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- wsparcia dla osób w procesie żałoby;
- pomocy psychologicznej rodzinom zastępczym;
- pomocy w sytuacjach okołorozwodowych.

11. Źródła finansowania.

Źródłem finansowania zadań wynikających z Programu będą środki finansowe własne, pochodzące z budżetu Powiatu Otwockiego, środki pozyskiwane z innych źródeł oraz środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Programu.